

Wyrok z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 431/00

Skarb Państwa odpowiada na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. Nr 147, poz. 713 ze zm.) za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne żyjące na obszarze rezerwatu przyrody, jeżeli zgodnie z zasadami obowiązującymi na obszarze rezerwatu zwierzęta te podlegają całorocznej ochronie.

Przewodniczący Sędzia SN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

Sędzia SN Bronisław Czech, Sędzia SA Jan Górski

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Zbigniewa S. przeciwko Skarbowi Państwa, Wojewodzie D. w W. o zapłatę, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 22 sierpnia 2001 r. na rozprawie, kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu z dnia 9 grudnia 1998 r. oddalił kasację.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 1998 r. Sąd Wojewódzki we Wrocławiu oddalił apelację pozwanego Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Wojewodę W., od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia, którym zasądzona została od pozwanego na rzecz powoda kwota 5962 zł z odsetkami ustawowymi tytułem naprawienia szkody, jaką powód poniósł na skutek zniszczenia przez dziki w okresie wegetacji w 1996 r. uprawy ziemniaków na obszarze rezerwatu przyrody „S.M.”, graniczącej z zamieszkałymi przez dziki lasami wchodzącymi w skład tego rezerwatu. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego, za szkody wyrządzone przez dziki żyjące na obszarze rezerwatu przyrody, jako szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną, na podstawie art. 50 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. Nr 147, poz. 713 ze zm.) w związku z art. 23 ust. 1 i art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 114, poz. 492 ze zm.), odpowiada Skarb Państwa, przy czym

odszkodowanie za te szkody, jako wyrządzone na terenach nie wchodzących w skład obwodów łowieckich, wypłacają wojewodowie.

Pozwany Skarb Państwa, reprezentowany przez Wojewodę D., zaskarżył wyrok kasacją opartą na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 50 Prawa łowieckiego. Według skarżącego, dziki – nawet na obszarze rezerwatu przyrody – nie są objęte całoroczną ochroną. W obowiązującym stanie prawnym nie ma zwierząt łownych objętych całoroczną ochroną, a Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność jedynie za szkody wyrządzone przez żubry, niedźwiedzie i bobry (art. 52 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody) oraz przez wilki (§ 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1997 r. w sprawie gatunków zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa, Dz.U. Nr 109, poz. 706).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 50 ust. 1 Prawa łowieckiego, Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną. Odpowiedź na pytanie, czy na podstawie wymienionego przepisu Skarb Państwa odpowiada za szkodę doznaną przez powoda, wymaga zatem ustalenia, po pierwsze, czy dziki są zwierzętami łownymi, a po drugie, czy dziki, a w szczególności dziki żyjące na obszarze rezerwatu przyrody „S.M.”, objęte są całoroczną ochroną. Ponieważ powód dochodzi odszkodowania za szkodę wyrządzoną w uprawach ziemniaków w 1996 r., dla powyższych ustaleń miarodajne są przepisy wówczas obowiązujące.

Od dnia 16 lutego 1996 r. nie obowiązuje ustawa z dnia 17 czerwca 1959 r. o hodowli, ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim (jedn. tekst: Dz.U. z 1973 r. Nr 33, poz. 197 ze zm.), która w art. 5 ust. 1 do zwierząt łownych zaliczała m.in. dziki, natomiast ustawa z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie nie określa, które gatunki zwierząt zaliczane są do zwierząt łownych (zwierzyny – art. 1 tej ustawy). Ustawa ta w art. 5 pozostawiła ustalenie listy gatunków zwierząt łownych -w drodze rozporządzenia – Ministrowi Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Rozporządzenie takie (wymieniające wśród zwierząt łownych dziki) wydane zostało dopiero w dniu 3 grudnia 1996 r. i weszło w życie z dniem 22 stycznia 1997 r. (Dz.U. Nr 1, poz. 5 ze zm.). Stosownie do art. 62 Prawa łowieckiego, zachowały jednakże moc, nie sprzeczne z tym Prawem, przepisy wydane na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 1959 r. M.in. zachowało moc – do dnia 22 stycznia 1997 r. – rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów

Naturalnych i Leśnictwa z dnia 20 lutego 1995 r. w sprawie okresów polowań na zwierzęta łowne (Dz.U. Nr 23, poz. 126). Ponieważ w rozporządzeniu tym wśród zwierząt łownych wymienione zostały dziki, oznacza to, że także w okresie od utraty mocy przez ustawę z dnia 17 czerwca 1959 r. do czasu wejścia w życie rozporządzenia z dnia 3 grudnia 1996 r., dziki były uznane za zwierzęta łowne.

Prawo łowieckie nie definiuje pojęcia „całorocznej ochrony”, nie wymienia gatunków zwierząt łownych podlegających takiej ochronie ani okoliczności, w których zwierzęta łowne jej podlegają, i nie zawiera upoważnienia do zamieszczenia takiej regulacji w akcie wykonawczym. Dla ustalenia, czy dziki żyjące na obszarze rezerwatu przyrody „S.M.” podlegają całorocznej ochronie, Sąd Wojewódzki trafnie odwołał się do przepisów ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (art. 9 ust. 1 Prawa łowieckiego), jednakże uwzględnił i rozważył przepisy ustawy o ochronie przyrody w niedostatecznym stopniu, jakkolwiek wyprowadził z nich prawidłowe wnioski.

Ustawa o ochronie przyrody w brzmieniu obowiązującym w 1996 r. przewidywała w art. 27 ust. 1 (i nadal przewiduje w art. 27) ochronę gatunkową dziko występujących roślin i zwierząt, w szczególności gatunków rzadkich lub zagrożonych wyginięciem. Zawarta w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1965 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. Nr 13, poz. 61 ze zm.), wydanym na podstawie art. 27 ust. 3 tej ustawy, lista gatunków zwierząt objętych tą ochroną nie obejmuje dzika. Nie oznacza to jednak, że w określonych okolicznościach dziki nie podlegają ochronie.

W myśl art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody, szczególną formą ochrony przyrody jest poddanie pod ochronę przez uznawanie określonych obszarów za rezerwaty przyrody. Rezerwatem przyrody jest obszar obejmujący zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych (art. 23 ust. 1 ustawy). Obszar rezerwatu wchodzi w skład krajowego systemu obszarów chronionych (art. 13 ust. 2 ustawy). Obowiązujące na obszarze rezerwatu ograniczenia i zakazy w odniesieniu do przyrody mogły dotyczyć m.in. polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt (art. 37 ust. 1 pkt 1 ustawy). Określenie szczególnych celów ochrony, ograniczeń, zakazów i nakazów

obowiązujących na obszarze danego rezerwatu pozostawione zostało Ministrowi Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w akcie o uznaniu za rezerwat przyrody (art. 23 ust. 3 ustawy).

Stosownie do art. 64 ustawy o ochronie przyrody, zachowało moc zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 września 1973 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 42, poz. 255). Zarządzeniem tym uznany został za rezerwat przyrody pod nazwą „S.M.” obszar szczegółowo opisany w tym zarządzeniu. Wśród zakazów wprowadzonych na tym obszarze, zarządzenie w pkt 7.1 wymienia m.in. zakaz polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt. Dzikie, jako dziko żyjące zwierzęta na obszarze rezerwatu przyrody „S.M.”, objęte zatem zostały ochroną nie ograniczoną co do czasu (określonego okresu w ciągu roku), której zakres odpowiada najszerszemu zakresowi ochrony, jaka stosownie do art. 37 ust 1 ustawy o ochronie przyrody mogła być wprowadzona w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących. Treść tej ochrony odpowiada treści pojęcia „całoroczna ochrona”, użytemu w art. 50 ust. 1 Prawa łowieckiego.

Należy dodać, że ustawą z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. z 2001 r. Nr 3, poz. 21) zmieniony został ustęp 4 art. 52 ustawy o ochronie przyrody i do artykułu tego, który dotyczy odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez niektóre dziko żyjące zwierzęta, dodano ustępy 5 i 6. Przepisy te – określające zasady szacowania szkód spowodowanych przez zwierzęta zaliczane do gatunków łownych, występujące m.in. w rezerwach przyrody, organy powołane do szacowania tych szkód oraz środki, z których pokrywane są odszkodowania – byłyby zbędne, gdyby za szkody, których dotyczą, Skarb Państwa nie odpowiadał. Wymienione przepisy uzupełniają dotychczasowe unormowania zawarte nie tylko w ustawie o ochronie przyrody i służą ich wykonaniu. Pośrednio wskazują więc na wynikającą z art. 50 ust. 1 Prawa łowieckiego odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne żyjące na obszarze rezerwatu przyrody, jeżeli zgodnie z zasadami obowiązującymi na obszarze rezerwatu zwierzęta te podlegają całorocznej ochronie.

Sąd Wojewódzki bez naruszenia art. 50 ust. 1 Prawa łowieckiego zasadnie zatem uznał, że na podstawie tego przepisu Skarb Państwa odpowiada za doznaną przez powoda szkodę, wyrządzoną przez dzikie żyjące na obszarze rezerwatu przyrody „S.M.”.

Z przytoczonych względów kasację należało oddalić (art. 393¹² k.p.c.).